

Beslisnota voor de raad

Datum 26 oktober 2022

Openbaar

Onderwerp Gemeentelijk rioleringsprogramma (GRP) 2022-2026
Versienummer 1

Portefeuillehouder William Dogger
Informant Mark Heideveld
Afdeling Wijk en Beheermanagement
Telefoon (038) 498 2555
Email M.heideveld@zwolle.nl

Bijlagen
- "Gemeentelijk rioleringsprogramma 2022-2026"

De raad wordt voorgesteld te besluiten om:

1. Het gemeentelijk rioleringsprogramma (GRP) 2022-2026 vast te stellen, met daarin de volgende hoofdpunten:
 - a) We continueren de ingezette koers / beleidslijn van de afgelopen planperiode.
 - b) Door samenwerking in de regio (RIVUS), risico gestuurd te beheren, toepassen van innovaties en door mee te liften met andere opgaven / initiatieven in de stad besparen we op de kosten.
 - c) We dragen bij om in 2050 klimaatadaptatief ingericht te zijn.
 - d) We zorgen ervoor dat heffing beperkt stijgt.

Datum 26 oktober 2022

Inleiding

Maar weinig mensen beseffen hoe belangrijk riolering is. Riolering en de drinkwatervoorziening hebben sinds de 19^e eeuw meer betekend voor de volksgezondheid, dan de hele medische wetenschap daarna! Pas als het mis dreigt te gaan en er bijvoorbeeld stank- of wateroverlast optreedt, krijgt riolering aandacht, maar verder gaan de inzameling en transport vaak ongemerkt aan ons voorbij. Het goed laten functioneren van de riolering gaat echter niet vanzelf. Dagelijks zijn medewerkers van gemeente Zwolle bezig met het beheer van deze kostbare ondergrondse infrastructuur met een vervangingswaarde van circa een half miljard euro. Voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater in de bebouwde kom maken we gebruik van circa 793 kilometer vrijvervalriolering. Daarnaast zijn circa 83 km infiltratieriolen aanwezig. Bovendien voeren 95 rioolgemalen en 487 pompunits het afvalwater af, gebruik makend van 148 km aan pers- en drukleidingen. Het hoofddoel van dit omvangrijke systeem is om afvalwater uit de directe leefomgeving te verwijderen ten behoeve van de volksgezondheid. Daarnaast komt riolering de bewoonbaarheid ten goede doordat wateroverlast en stank worden voorkomen. Daarnaast is het milieu (bodem, water en luchtkwaliteit) gediend met goed functionerende riolering.

Dit GRP geeft aan hoe wij onze gemeentelijke watertaken uitvoeren. Voor de komende planperiode hanteren we dezelfde doelen als in de afgelopen planperiode:

1. Zorgen voor inzamelen en transport van stedelijk afvalwater.
2. Zorgen voor inzameling en verwerking van hemelwater, als dit redelijkerwijs niet van particulieren kan worden verwacht.
3. Zorgen dat (voor zover mogelijk) het grondwater de bestemming van een gebied niet structureel belemmert, voor zover dit niet tot de zorg van het waterschap, de provincie of particulieren behoort.

Met als randvoorwaarde dat het doelmatig moet zijn, met zo min mogelijk overlast voor de omgeving en met zo min mogelijk nadelige gevolgen voor het milieu.

De plek van het GRP: Medio 2022 treedt de Omgevingswet in werking. Naar aanleiding hiervan heeft gemeente Zwolle inmiddels al haar omgevingsvisie opgesteld, waarin de ambities en het beleidsdoelstellingen voor de fysieke leefomgeving en dus ook voor riolering en stedelijk water is weergegeven. Regels over de fysieke leefomgeving worden opgenomen in het (gemeentelijk) omgevingsplan. Het omgevingsplan geeft daarmee invulling aan de maatschappelijke opgaven uit de omgevingsvisie. Omdat de omgevingsvisie vaak te abstract is om direct een doorvertaling naar het omgevingsplan te maken, wordt een omgevingsprogramma opgesteld. Zowel de omgevingsvisie als het omgevingsprogramma hebben een strategische insteek. Het verschil is dat de omgevingsvisie kaderstellend is en een lange horizon heeft en het omgevingsprogramma uitvoeringsgericht is en een korte tot middellange horizon heeft. Het gemeentelijk rioleringsprogramma (GRP) geeft in dat kader invulling aan het omgevingsprogramma vanuit het thema 'water en riolering'.

Vanuit het samenwerkingsverband RIVUS zijn 'bouwstenen' opgesteld voor het gemeentelijk rioleringsprogramma; waarbij is rekening gehouden met het gedachtegoed van de Omgevingswet. Daarmee is uniformiteit gecreëerd binnen de gemeenten in RIVUS (Dalfsen, Deventer, Kampen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Zwartewaterland en Zwolle) voor het GRP. In dit totstandkomingsproces is ook Waterschap Drents Overijsselse Delta betrokken. Daarbij is het GRP verder aangevuld, door invulling te geven aan de specifieke Zwolse situatie.

Zwolle neemt een bijzondere en unieke plek in de regio in. Vanuit die positie hebben wij de intrinsieke verantwoordelijkheid om als motor voor de regio te fungeren. Samenwerking staat daarbij voorop. In dat kader staan we voor een omvangrijke verstedelijkingsopgave; er is een behoefte aan meer woningen,

Datum 26 oktober 2022

vooral binnenstedelijk. Het GRP speelt hier op in door financieel bij te dragen in projecten teneinde een klimaat robuuste leefomgeving te realiseren.

Beoogd effect

In het GRP geeft de gemeente aan hoe invulling te geven aan de zorgplicht ten aanzien van stedelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater en grondwatermaatregelen teneinde de volksgezondheid te waarborgen en (grond)wateroverlast te beperken voor nu en in de toekomst (gelet op klimaatverandering).

Argumenten

a.1 Het rioolstelsel van de gemeente Zwolle functioneert goed en voldoet aan de geldende richtlijnen tegen één van de laagste heffingen in Nederland

Er is een goed beeld van wat onder de grond aanwezig is en wat hiervan de kwalitatieve toestand is. Al vele jaren zet Zwolle in op het 'just in time' vervangen van de riolering. Het riool wordt niet te vroeg maar ook niet te laat aangepakt. Doordat wij periodiek de kwaliteit van de Zwolse riolering monitoren, zijn wij in staat om het moment van ingrijpen steeds beter te bepalen, waardoor de maximale levensduur van de riolering ten volle wordt benut. In 2018 hebben we de wijze van inspecteren en reinigen anders ingericht. Deze nieuwe werkwijze levert op dat we de komende jaren veel minder riolering hoeven te vervangen (minder dan 500 meter per jaar) dan aanvankelijk werd aangenomen (1.000 meter per jaar) en jaarlijks circa 90% minder riolering hoeven te reinigen. In plaats van dat vervanging noodzakelijk is, wordt de riolering steeds vaker voorzien van een nieuwe binnenbekleding (relining). Deze efficiënte renovatietechniek passen we inmiddels al vele jaren toe en geeft beperkt overlast voor de omgeving. Door deze werkwijze worden de budgetten effectief en efficiënt ingezet.

b.1 Door samenwerking in de regio (RIVUS) weten de experts elkaar steeds beter te vinden

In dit GRP speelt de regionale samenwerking op het gebied van riolering een prominente rol. Deze samenwerking heeft in de afgelopen jaren, onder de naam RIVUS, vorm gekregen en zal in de komende planperiode verder worden gecontinueerd en geïntensiveerd / verbreed naar het watersysteem. Het doel van het samenwerkingsverband is om de waterketen / -systeem, bestaande uit riolering, zuivering en watersysteem, optimaal te beheren. Op heel veel vlakken wordt inmiddels samengewerkt en weten we elkaar steeds beter te vinden, waardoor er een efficiëncyslag van de producten wordt verkregen en kennis wordt uitgewisseld. Voorbeelden hiervan zijn het gezamenlijk uitwerken van bouwstenen voor het gemeentelijk rioleringsprogramma, risico gestuurd beheer, het verlengen van de levensduur van de riolering, aanbesteden van werken zoals grondwatermeetnetten, uitvoeren van onderzoek(en), et cetera.

b.2 Risico gestuurd beheer

In het verleden was in Zwolle het rioleringsbeheer in meer of mindere mate norm gestuurd ingericht, waarbij in het GRP werd vastgelegd met welke herhalingsstijden de riolering moest worden gereinigd of geïnspecteerd en hoe vaak per jaar de kolken moesten worden gereinigd. Bij risico gestuurd beheer geldt het uitgangspunt dat zolang de objecten nog functioneren, we er vanaf blijven.

Op basis van inspecties en door het uitvoeren van reparaties en de inzet van moderne renovatietechnieken, kan een riool dikwijls veel langer meegaan. Bij riolen in een woonstraat wordt iets meer veroudering geaccepteerd dan bij riolen onder hoofdwegen of met een groot achterliggend gebied. Uit analyses blijkt dat de komende jaren veel minder riolering wordt vervangen dan aanvankelijk werd aangenomen. Pas als is aangetoond dat het functioneren gevaar loopt, of dat het functioneren significant beter kan, wordt nagedacht over manieren om het vraagstuk op te lossen. Risico gestuurd rioleringsbeheer vergroot de bewustwording ten aanzien van de risico's die worden gelopen en de gevaren waaraan wordt blootgesteld bij de werkzaamheden aan de riolering. Gestreefd wordt naar een optimale balans tussen kosten, prestaties en risico's, waardoor de doelmatigheid van eventuele

Datum 26 oktober 2022

maatregelen centraal staat. Hiermee vindt er ook een betere aansluiting plaats op de doelstellingen en ambities zoals Zwolle die heeft verwoord in haar omgevingsvisie.

b.3 Toepassen innovaties

Ook de komende planperiode blijven we inzetten op innovaties teneinde onze processen te verbeteren, door nog meer en gericht gebruik te maken van het geografisch informatiesysteem (GIS) onder de noemer van data gedreven werken. Ook gaan we de inzet van drones voor inspectiewerk in 'moeilijk bereikbare' riolen en gemaal kelders verder verkennen in navolging van de pilot eind 2019 toen we met een drone de Grote Aa (gemetseld riool onder de Melkmarkt met een afmeting 1,7 meter hoog en 1,2 meter breed) in zijn gevlogen en een traject van circa 100 meter hebben geïnspecteerd.

b.4 Gecombineerd uitvoeren van werken

Van belang is, dat samenwerking / koppeling plaatsvindt met andere opgaven / initiatieven in de stad. Het meerjaren opgaveplan (MJOP) van de gemeente, waarin alle uitvoeringsplannen van de gemeente en externe partijen (waterschap, nutsbedrijven, woningbouwcorporaties, ontwikkelaars, et cetera) is opgenomen, is het instrument dat ons hierbij helpt. Voor elk gebied dat we aanpakken, maken we een functioneel ontwerp waarin een integrale belangenafweging zichtbaar wordt. Hierdoor worden de middelen vanuit de gemeente, waaronder vanuit (riolerings)beheer, efficiënt ingezet.

c.1 De klimaatverandering gaat effecten geven op het functioneren van het huidige systeem. We zullen proactief moeten inzetten om problemen in de toekomst te verkleinen / voorkomen

We hebben ook nieuwe uitdagingen waaronder de klimaatverandering waarin de kans op wateroverlast en/of droogte toeneemt. Hiervoor is een omslag in ons denken en doen nodig. Het vraagt bijvoorbeeld van ons om de buitenruimte anders in te richten om schade door wateroverlast te beperken. Maar ook inwoners kunnen maatregelen treffen, binnen het eigen perceel, om de gevolgen van klimaatverandering op te kunnen vangen, door bijvoorbeeld vergroening van daken, gevels of tuinen. Hiervoor is het noodzakelijk dat we goed moeten kunnen uitleggen wat onze opgave nu precies is en waar de maatregelen die getroffen worden aan bijdragen. In de buitenruimte wordt rekening gehouden met hevigere buien, door hemelwater op te vangen en over het oppervlak naar een geschikte plek te laten afstromen. Hiervoor wordt per wijk een klimaat-kansenkaart opgesteld en dragen we vanuit het GRP bij als een 'vliegwiel' in de realisatie van maatregelen in kader van klimaatadaptatie en het stimuleren van particulieren.

c.2 GRP als een 'vliegwiel' voor de realisatie van maatregelen in het kader van klimaatadaptatie

Jaarlijks dragen € 150.000,- bij aan het programma klimaatadaptatie (ten behoeve van capaciteit, onderzoeken en programmering) om Zwolle in 2050 klimaatbestendig ingericht te hebben. Jaarlijks, tot en met 2040, wordt € 800.000,- vanuit het GRP geïnvesteerd in klimaatadaptatie; de besteding van deze kosten wordt ieder jaar achteraf verantwoord. De afgelopen jaren hebben we bijgedragen aan het Stationsplein, klimaatstraten Aalanden, Voorsterpoort, Thomas à Kempisstraat, klimaatstraat / -rotonde Rembrandtlaan, Vechtstraat, waterverbinding Dieze-Oost, waterverbinding Assendorp – Zwolle Zuid en het Azaliapark. Projecten die er aan zitten te komen zijn de Oosterlaan en de Westerlaan. Het geld vanuit het GRP gebruiken we om subsidies te verkrijgen bij onder andere het waterschap en het Rijk. Tot op heden hebben we vanaf 2020 circa € 450.000,- aan subsidies toegekend gekregen.

c.3 Stimuleren particulieren

Omdat gemiddeld 60% van de grond in eigendom is van particulieren en bedrijven, zijn inwoners en bedrijven ook zelf aan zet om hun woning en bedrijfspand aan te passen, nu het klimaat zo sterk verandert. Het team Klimaat Actief helpt hen daarbij. Het team geeft praktische hulp, 'groene zetjes'. Ze helpt inwoners, ondernemers en scholen om hun woningen, bedrijfspanden en scholen klimaatbestendig te maken. Ook leggen ze contact met Climate Campus organisaties die kunnen helpen. Met ingang van

Datum 26 oktober 2022

het tweede kwartaal van 2022 is een gemeentelijke stimuleringsregeling voor afkoppelen van hemelwater (in concept gereed, één en ander moet ingeregeld worden via het subsidieloket) van kracht voor particulieren om water binnen het eigen perceel op te vangen. Op verschillende plekken zijn bewoners al goed bezig met het vergroten van de sponswerking. Met deze regeling willen we dit verder stimuleren en met behulp van een olievlek werking de bewustwording nog verder vergroten. Zo maken we samen de stad niet alleen klimaatadaptief, maar ook groener, mooier en gezelliger en dragen we bij aan het buitengeluk van onze inwoners. Deze regeling wordt in het eerste kwartaal van 2022 ter goedkeuring aangeboden aan de raad.

c.4 Borgen

In geval van nieuwbouw worden alle bouwaanvragen getoetst op de afvoer van afvalwater, de verwerking van het hemelwater (berging, infiltratie) en de relatie van het grondwater. We zorgen ervoor dat nieuwbouwlocaties geen wateroverlast veroorzaken in het eigen gebied of afwentelen op omliggend gebied. Een hemel- en grondwaterverordening moet dit juridisch borgen; 1^e kwartaal 2022 wordt deze verordening (momenteel in concept gereed) ter goedkeuring aangeboden aan de raad (en wordt vanaf juli 2022 automatisch opgenomen in het omgevingsplan).

d.1 Beperkte lastenstijging

Het berekenen van de benodigde rioolheffing is in essentie het in balans brengen van de inkomsten en uitgaven. Daarbij wordt een egalisatievoorziening ingezet om de heffing niet van jaar tot jaar sterk te laten variëren als gevolg van bijvoorbeeld calamiteiten, tegenvallers in aanbestedingen van werken, beperkt hogere inflatie, et cetera. De ondergrens van de egalisatievoorziening is vastgesteld op € 1 miljoen. Om de kosten te kunnen dekken en te voorkomen dat de egalisatievoorziening op middellange termijn onder de vastgestelde ondergrens van € 1 miljoen zou uitkomen wordt de rioolheffing vanaf 2022 met de inflatiecorrectie verhoogd.

De wetgeving staat niet toe dat het tarief meer dan 100% kostendekkend is. De afgelopen jaren hebben we het onderhoud gemalen en riolering ten laste gebracht van de exploitatie; hierdoor wordt geen lening aangegaan voor de investering, waardoor er ook geen rente betaald hoeft te worden over diezelfde investering. Dit gecombineerd met de extra uitgaven voor klimaatadaptatie, extra personeel en de stimuleringsregeling afkoppelen maakt dat het tarief in 2022 100% dekkend is.

Na de planperiode is uiteraard meer bekend hoe één en ander zich heeft ontwikkeld en wat we hebben gerealiseerd. Voor de volgende planperiode 2027-2032 zal dan opnieuw uitdrukkelijk gekeken moeten worden naar de tariefstelling en de (ontwikkeling van de) hoogte van de voorziening.

Risico's

Ondanks dat we een goed beeld hebben van de kwaliteit van de riolering kan het voorkomen dat er calamiteiten ontstaan die niet gedekt kunnen worden binnen de begroting. In die gevallen zullen wij aanspraak maken op de egalisatievoorziening riolering.

Financiën

De rioolheffing geeft een kostendekkende financiering voor de rioleringszorg. Voor de doorrekening van de heffing maken wij gebruik van een kostendekkingsplan. Hiermee hebben wij de heffing berekend voor de planperiode 2022-2026 en de planperiode 2027-2031. Jaarlijks wordt bij de tarievennota de hoogte van de rioolheffing vastgesteld. De rioolheffing in 2022 bedraagt € 110,14, en komt in 2023 uit op € 112,12, in 2024 op € 114,14, in 2025 op € 116,20 in 2026 op € 118,29.

Datum 26 oktober 2022

Vervolg

Na vaststelling van het GRP 2022-2026 door de gemeenteraad, zal deze worden verzonden naar het Waterschap Drents Overijsselse Delta. De voortgang van de uitvoering van het GRP wordt jaarlijks verantwoord (voorjaarsmoment).

Openbaarheid

Dit voorstel is openbaar.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

de heer P. Snijders, burgemeester

de heer D. Emmer, secretaris